

**Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра політології**

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор _____
“ ____ ” _____ 2024 ____ р.

**Наскрізна програма практик студентів
Факультету історії, політології і міжнародних відносин**

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА

Політологія

Перший (бакалаврський) рівень

За спеціальністю 052 Політологія

галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Освітня кваліфікація: Бакалавр політології

**Івано-Франківськ
2024 рік**

Розробник:

кандидат політичних наук, доцент кафедри політології Факультету історії, політології і міжнародних відносин Доцяк Ігор Іванович

Наскрізна програма практик студентів Факультету історії, політології і міжнародних відносин затверджена на засіданні кафедри політології

Протокол від “__” травня 2024 р. № __

Завідувач кафедри політології

_____ Василь КЛИМОНЧУК

Схвалено Науково-методичною радою Факультету історії, політології і міжнародних відносин.
Протокол від “28” червня 2024 р. № 10

Схвалено Вченою радою факультету історії, політології і міжнародних відносин
Протокол від “__” червня 2024 р. № __

“__” _____ 2024 р.
Голова _____ Ігор ГУРАК

ЗМІСТ

1. Загальні положення (вступ; мета і завдання практичної підготовки студентів)
2. Вимоги до організації і проведення практик (структура практичної підготовки у підрозділі: види практик, послідовність проходження, кількість кредитів (годин) на кожен вид)
 - 2.1 Організація практик
 - 2.2 Бази практик
 - 2.3. Форми контролю. Підведення підсумків практики
3. Програма практик
 - 3.1. Програма навчальної практики в засобах масової інформації
 - 3.2. Виробнича практика в політичних партіях
 - 3.3. Виробнича політологічна (аналітична) практика

1. **Загальні положення** (вступ; мета і завдання практичної підготовки здобувачів освіти освітньо-професійної програми «Політологія» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 052 Політологія, освітня кваліфікація: бакалавр політології).

Наскрізна програма практики студентів Факультету історії, політології і міжнародних відносин – це основний навчально-методичний документ, що регламентує мету, зміст і послідовність проведення практичної підготовки здобувачів освіти освітньо-професійної програми «Політологія» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 052 Політологія Факультету історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника на визначених базах практики, підведення підсумків практики студентів і містить рекомендації щодо видів, форм і методів контролю якості підготовки (рівня знань, умінь та навичок), які студенти мають отримувати під час проходження практики за освітнім рівне «бакалавр».

Наскрізним принципом, що визначає професіограму майбутнього політолога є принцип зв'язку теорії з практичною діяльністю. Наскрізну програму практики здобувачів освіти Факультету історії, політології і міжнародних відносин розроблено у відповідності до Закону України «Про вищу освіту», до Положення про організацію та проведення практики у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника від 28 березня 2023 р., «Стратегії розвитку Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» на 2020–2025 рр., навчального плану, освітньої програми, інструкції з охорони праці та навколишнього середовища. Наскрізна програма враховує побажання стейкхолдерів, висловлених під час методичних нарад та зустрічей.

Практика студентів є невід'ємною складовою освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітньо-професійної програми «Політологія» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 052 Політологія, спрямована на закріплення теоретичних знань з загальної теорії політики, засобів масової інформації в політичному житті суспільства, політичної соціології, методики та техніки політологічних досліджень, вступу до спеціальності, теорії політичних партій та партійних систем та ін., отриманих здобувачами освіти за час навчання, набуття і удосконалення практичних навичок і умінь, формування та розвиток у них професійного вміння приймати самостійні рішення в умовах конкретної професійної ситуації, оволодіння сучасними методами, формами організації праці, знаряддями праці в галузі їх майбутньої спеціальності.

Наскрізна програма забезпечує:

- 1) цілісність професійної підготовки студента-політолога, визначеної змістом професійної діяльності, тобто дидактично обґрунтовану послідовність процесу формування у студентів системи професійних умінь та навичок відповідно до функціональної діяльності;
- 2) оптимальний зв'язок змісту практики із змістом з навчального плану;
- 3) послідовне розширення кола умінь та навичок, їх поступове ускладнення при переході від одного виду практики до іншого;
- 4) безперервність і наступність практики при одержанні потрібного достатнього обсягу практичних знань і умінь відповідно до програмних результатів ОП.

Можна виокремити загальні принципи проходження практики студентами Факультету:

- органічний зв'язок теорії з практикою;
- відповідності цілей навчання запитам практики;
- єдність навчання і виховання;
- свідомість і активність студентів;
- самостійність студентів;
- науковість, професійна спрямованість навчання і зв'язок його з практикою;
- свідомого і міцного оволодіння знаннями, уміннями і навичками;
- планування і системності (систематичності);
- вибору і застосування доцільних засобів і методів навчання;

- відповідності організованої форми спільної діяльності викладача і студентів (здобувачів освіти) змістовній стороні цієї діяльності (зміст, методи, засоби і результати навчання);

- колективного характеру навчання і врахування індивідуальних особливостей студентів;
- перевірки і самоперевірки результатів навчання на основі регулятивних рішень.

Наскрізна програма дає повну уяву про всю систему практичної підготовки здобувачів освіти освітньо-професійної програми «Політологія» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 052 Політологія.

Метою практики є практики є ознайомлення студентів з майбутньою професійною діяльністю, формування та розвиток у здобувачів вищої освіти первинних практичних умінь і навичок вирішувати складні завдання у різних сферах практичної діяльності та розв'язувати проблеми, що характеризуються невизначеністю умов і вимог з організації діяльності політичних партій, масмедіа, аналітичних центрів, оволодіння сучасними методами та формами організації праці в галузі спеціальності 052 «Політологія» (ОП «Політологія»); вироблення організаторських здібностей та вміння на високому рівні забезпечувати реалізацію принципів правової держави; виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати у практичній діяльності, приймати самостійні рішення. Практика спрямована також на виховання високоморальних, патріотичних, освічених особистостей, спроможних вносити істотний вклад у майбутнє як регіону, так й України.

Практика має велике значення для підготовки та формування фахівця-політолога і дає змогу:

- оволодіти необхідними знаннями щодо фахового аналізу політичних інститутів, уміннями і навичками прийняття та пошуку інноваційних шляхів вираженої раціональності у майбутній професійній діяльності політолога;
- виявити уміння та навички організаторської, управлінської діяльності щодо забезпечення трудової та технологічної дисципліни, створення безпечних умов праці для здоров'я;
- приймати професійні рішення з урахуванням їх наслідків;
- забезпечити зв'язок теоретичних знань фахових дисциплін з їх практичним застосуванням, використання їх у розв'язанні конкретних завдань;
- поглиблювати теоретичні знання студентів з фахових дисциплін і на основі індивідуальних завдань виробити творчий підхід до майбутньої професійної діяльності;
- виховувати у студентів повагу і шанобливе ставлення до фаху політолога;
- формувати в майбутніх політологів необхідні вміння і навички, що сприяють розвиткові професійних якостей, потреби в політологічній самоосвіті;
- сприяти становленню особистості студента-практиканта;
- формувати вміння проводити аналітичну та дослідницьку роботу.

У наскрізній програмі з кожного виду практики подано: мету і завдання, бази практики, перелік звітної документації, методи перевірки рівня знань, умінь, навичок, яких досягли здобувача освіти.

Структура наскрізної програми практики здобувача освіти чітко прописана в ОПП «Політологія» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 052 Політологія

Під час практики студенти повинні **знати**:

- нормативно-правові акти, які регулюють організацію і діяльність баз практики;
- порядок ведення діловодства;
- матеріальне та процесуальне законодавство з метою використання його на практиці при вирішенні конкретних проваджень;
- особливості функціонування та специфіку діяльності безпекових та владних інститутів на загальнодержавному та регіональному рівні;
- вміти** використовувати необхідні нормативно-правові акти, які регулюють відповідні правовідносини та правильно їх застосовувати при вирішенні конкретних проваджень;
- складати необхідні робочі документи;
- застосовувати правові норми на практиці;

- оцінювати, пояснювати та аналізувати проблеми політико-безпекового типу;
- діяти на основі сформованих ціннісних орієнтирів;
- використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси і вміння впроваджувати ІКТ у практичній діяльності;
- організовувати ефективну міжособистісну взаємодію у колективі.
- **набути навиків:** роботи у відповідних органах та на посадах баз практики.

Компетентності.

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки.

Загальні компетентності:

ЗК-1 Знання предметної області та розуміння професійної діяльності/

ЗК-4. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК-5 Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК-6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

Спеціальні компетентності:

СК-1. Здатність використовувати категоріально-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної науки.

СК-2. Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.

СК-3. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах

СК-4 Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

СК-5. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

СК-6. Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні

СК-7 Здатність застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності, в тому числі з урахуванням потреб забезпечення сфер національної безпеки держави.

СК-8 Здатність конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.

СК-9 Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефаківців.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти володітимуть наступними результатами навчання :

РН-1 Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності

РН-5 Вміти використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності

РН-4. Мати навички професійної комунікації

РН-6. Знати свої права та обов'язки як члена демократичного суспільства та використовувати їх у професійній діяльності.

РН-8 Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

PH-9 Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.

PH-10 Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

PH-11 Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

PH-12 Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування

PH-13. Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні PH-14 Застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності.

PH-15 Конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію.

PH-16 Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобам масової інформації, експертам з інших галузей знань.

Проведення кожного виду навчальної практики студентів забезпечено супровідними матеріалами, а саме: програмами практики, силабусами, інструктивно-методичними матеріалами, переліком конкретних завдань щодо змісту етапів практики, оформлення звітної документації, критеріями оцінювання, що дозволяють студентам впевнено й успішно виконувати цей вид діяльності.

На основі наскрізної програми практики студентів (НППС) Факультет розробляє або перезатверджує програми (положення) відповідних видів практики освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітньо-професійної програми «Політологія» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 052 Політологія згідно з термінами (фаз) практики. Програми практики студентів входять до комплексу основних навчально-методичних документів, які реалізують завдання освітньо-професійної програми підготовки і освітньо-кваліфікаційної характеристики фахівців за напрямом освіти та відповідають їх змісту щодо практичних знань і навичок.

Для студентів і керівників практик Факультету та бази практики **робочі програми практики студентів є основним навчально-методичним документом**, на підставі якого розробляються інші методичні документи.

2. Вимоги до організації і проведення практик (структура практичної підготовки у підрозділі: види практик, послідовність проходження, кількість кредитів (годин) на кожен вид)

2.1. Організація практик

Види та обсяг практик відображається відповідно в навчальних планах і графіках навчального процесу.

Для освітньо-професійної програми «Політологія» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 052 Політологія передбачені наступні види практик:

Назва практики	Напрямок підготовки, спеціальність	Курс	Семестр	Кількість годин		Форма контролю
				всього	ЄКТС	
Навчальна практика в засобах масової інформації	052 Політологія	другий	четвертий	90	3	залік
Виробнича практика в політичних партіях	052 Політологія	четвертий	шостий	90	3	залік
Виробнича політологічна (аналітична) практика	052 Політологія	третій	восьмий	180	3	залік

На основі наскрізної програми практики студентів щорічно розробляються або перезатверджуються робочі програми відповідних видів практики. Для студентів та керівників практики від навчального закладу та бази практики робочі програми практики студентів є основним навчально-методичним документом, на підставі якого розробляються інші методичні документи.

Організаційно-фінансове керівництво координується завідувачем відділу практики Університету.

Безпосереднє навчально-методичне керівництво і виконання програми практики забезпечують керівники практики від структурних підрозділів Університету. До керівництва практикою залучаються досвідчені викладачі кафедр.

Продовження (зміна періоду проведення) практики регламентується розпорядженням структурного підрозділу (коледжу, факультету, навчально-наукового інституту) Університету.

Структурний підрозділ подає відділу практики в електронному варіанті службове подання для підготовки наказу про проведення практики. Керівник практики від підрозділу та керівники-методисти циклових комісій і кафедр розподіляють між собою проведення всіх організаційних заходів щодо практики (настановча конференція, інструктаж з техніки безпеки, супровідні документи тощо).

Організаційними заходами, що забезпечують підготовку та порядок проведення практики, є:

- розробка НПП студентів, підготовка яких здійснюється за освітньо-професійною програмою «Політологія» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 052 Політологія;
- визначення баз практики;
- призначення керівників практики;
- укладання угоди на проведення практики між ЗВО та базами практики;
- направлення студентів на бази практики;
- складання тематики індивідуальних завдань на практику за погодженням з базою практики;
- повідомлення про прибуття студента на практику;
- підготовка форм звітної документації за результатами проведення практики.

Наказом керівника закладу вищої освіти про проведення практики студентів визначається:

- місце та терміни проведення практики;
- склад студентських груп;
- відповідальний керівник за організацію практики та оформлення підсумкового звіту за її результатами;
- посадова особа, на яку покладено загальну організацію практики та контроль за її проведенням (проректор з науково-педагогічної роботи, декан факультету, заступник декана).

Керівник практики структурного навчального підрозділу Університету здійснює такі заходи:

- перед початком практики контролює підготовленість баз практики та проводить необхідну підготовчу роботу до прибуття студентів-практикантів;
- забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед від'їздом студентів на практику: інструктаж про порядок проходження практики та з техніки безпеки, надання студентам-практикантам необхідних документів, робочої програми практики, щоденника, календарного плану, індивідуального завдання, методичних рекомендацій тощо);
- повідомляє студентам про систему звітності з практики, прийняту кафедрою та відображеною у РПП;
- у складі комісії здійснює підсумковий контроль з практики;
- подає завідувачу кафедри письмовий звіт про проведення практики із зауваженнями і пропозиціями щодо її поліпшення та відомість про підсумки практики студентів.

Керівник-методист практики від кафедри:

- у тісному контакті з керівником практики від бази практики забезпечує високу якість її проходження згідно з програмою практики;

- розробляє тематику індивідуальних завдань, яка враховує передбачувані теми бакалаврських і дипломних робіт (проектів);
- узгоджує з керівником практики від підприємства (організації, установи) індивідуальні завдання з урахуванням особливостей місця практики;
- бере участь у розподілі студентів за місцями практики;
- відслідковує своєчасне прибуття студентів до місць практики;
- контролює виконання студентами-практикантами правил внутрішнього трудового розпорядку, веде або організовує ведення табеля відвідування студентами бази практики.

Керівник практики від бази практики:– контролює забезпечення нормальних умов праці і побуту студентів та проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці і техніки безпеки;

- здійснює контроль за виконанням програми практики та строками її проведення;
- надає методичну допомогу студентам під час виконання ними індивідуальних завдань і збору матеріалів до випускної роботи;
- проводить обов'язкові консультації щодо обробки зібраного матеріалу та його використання для звіту про практику, а також у випускній роботі;
- інформує студентів про порядок надання звітів про практику;
- приймає захист звітів студентів про практику у складі комісії, на підставі чого оцінює результати практики студентів, атестує їх і виставляє оцінки в залічкові книжки;
- здає звіти студентів про практику на кафедрі.

Розподіл студентів на практику проводиться керівником практики структурного навчального підрозділу з урахуванням ринку праці, зокрема замовлень на підготовку фахівців і їх майбутнього місця роботи після закінчення навчання.

На початку практики студенти повинні ознайомитися з правилами внутрішнього трудового розпорядку бази практики, порядком отримання документації та матеріалів. При зарахуванні студентів на штатні посади на час проходження практики на них розповсюджуються законодавство про працю та правила внутрішнього трудового розпорядку організації. На студентів, не зарахованих на штатні посади, також розповсюджуються правила внутрішнього трудового розпорядку підприємства.

Організація та проходження практики, пов'язаної з академічною мобільністю здобувачів освіти, регламентується відповідним Положенням про академічну мобільність учасників освітнього процесу Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Тривалість робочого часу студентів під час проходження практики регламентується Кодексом законів про працю України і складає для студентів віком від 18 років і старше – не більше 40 годин на тиждень (ст. 50 в редакції Закону № 871-12 від 20.03.91, із змінами, внесеними Законом № 3610-12 від 17.11.93). Бази практик в особі їх перших керівників разом з Університетом несуть відповідальність за організацію, якість і результати практики студентів. Обов'язки безпосередніх керівників, призначених базами практики, зазначені в окремих розділах договорів на проведення практики.

Права та обов'язки студентів

Студенти-практиканти зобов'язані:

- до початку практики отримати від керівника практики (відповідного підрозділу), керівників-методистів направлення, методичні матеріали (програми практики, методичні вказівки, індивідуальне завдання), прослухати консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;
- своєчасно прибути на базу практики;
- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики, і дослухатися до вказівок методистів-керівників;
- вивчити і дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії;
- нести відповідальність за виконану роботу;

– своєчасно здати матеріали практики, передбачені програмою практики, та у зазначені терміни захистити практику.

Студенти-практиканти мають право:

– за наявності вакантних місць бути зарахованими на штатні посади, якщо робота на них відповідає вимогам програми практики;

– на повторне проходження практики у разі відсутності на базі практики з поважної причини за умови надання відповідних документів та за рішенням керівництва підрозділу Університету;

– проходити практику на випускному курсі за майбутнім місцем працевлаштування (за умови представлення документів про своє працевлаштування після закінчення Університету);

– у разі дистанційної / змішаної форми організації праці практики на підприємстві, у закладі чи установі, здобувач освіти має право проходити практику у відповідній формі організації.

2.2 Бази практик

Практика студентів Факультету проводиться на базах практики, які забезпечують виконання у повному обсязі робочих навчальних планів і робочих програм практик.

Місцем проведення навчально-ознайомлювальної практики згідно укладених договорів є:

Практика студентів II курсу проводиться у редакціях газет, журналів, радіо і телебаченні, в інформаційних агентствах, Інтернет-виданнях м. Івано-Франківська.

Практика студентів III курсу проводиться в осередках та організаціях політичних партій – обласних, районних чи міських.

Базами проходження виробничої аналітичної практики здобувачів вищої освіти є навчально-науковий центр соціальних досліджень Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, Науково-інформаційний аналітичний центр НАТО, Карпатський інститут аналітики, відповідні інституції області, матеріально -технічне оснащення яких спроможне забезпечити сучасні вимоги до підготовки фахівців відповідної спеціальності та специфіки ОПП, а також умови їх подальшого професійного росту і кар'єри

Визначення баз практики, розробку та укладання угод здійснює відділ практики Університету. Тривалість дії угоди узгоджується договірними сторонами.

На практику студенти направляються наказом ректора Університету.

В окремих випадках здобувачі вищої освіти можуть проходити практику за місцем проживання, праці чи навчання. При отриманні подвійної освіти всі види практик перезараховуються.

2.3. Форми контролю. Підведення підсумків практики

Студенти зобов'язані виконувати установлений на базі практики режим праці. Контроль за початком і закінченням роботи покладається відповідальних осіб бази практики і кафедр. Основною формою контролю за діяльністю студентів-практикантів є самоконтроль у вигляді систематичного ведення щоденника практики і чіткого дотримання виконання індивідуального плану. Видом контролю є самоконтроль.

Щотижневою формою контролю є перевірка керівником практики щоденників студентів і ознайомлення з усіма опрацьованими матеріалами. Підсумкова звітність має на меті узагальнення результатів, отриманих за термін проходження практики. Форма звітності за практику визначається навчальним планом, робочою програмою практики.

Після закінчення терміну практики студенти звітують перед кафедрою, відповідним підрозділом про виконання програми практики та індивідуального завдання.

Загальна форма звітності студента за практику – це подання письмового звіту, підписаного і оціненого безпосередньо керівником бази практики, в друкованому та електронному вигляді. Звіт в електронному вигляді разом з іншими документами, встановленими навчальним закладом (щоденник, характеристика та ін.), подається на рецензування керівнику практики від навчального закладу. Після доопрацювання та

остаточного погодження з керівником практики звіт в друкованому вигляді разом з іншими документами, передбаченими програмою практики, подається на захист.

Звіт має містити відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, висновки і пропозиції, список використаної літератури та інші. Оформляється звіт за вимогами, які передбачені програмою практики.

Звіт з практики захищається студентом в комісії, призначеній завідувачем кафедрою або заступником декана. До складу комісії входять керівник практики підрозділу Університету (кафедри), керівники-методисти практики від кафедр і, за можливості, від баз практики, викладачі кафедри, які викладали практикантам спеціальні предмети. стейкхолдери.

Підсумки практики підводяться на засіданні кафедри:

- підведення підсумків роботи практикантів;
- виявлення досягнень і недоліків у їхній роботі;
- оцінка рівня теоретичної і практичної підготовленості студентів до роботи за спеціальністю;

- оцінка якості роботи з організації практики її керівниками;

- визначення заходів, спрямованих на подальше поліпшення практики.

Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в індивідуальний навчальний план (залікову книжку) студента за підписами керівника-методиста від підрозділу Університету і членів комісії та враховується стипендіальною комісією при визначенні розміру стипендії. Здобувач освіти, який не виконав програму практики, відраховується з Університету. Якщо програма практики не виконана студентом з поважної причини, то Університет надає можливість студенту пройти практику повторно (в межах графіка освітнього процесу).

Підсумки практики заслуховуються вченою радою Факультету не менше одного разу протягом навчального року.

Загальна оцінка за практику – 100 балів. Критерії оцінювання визначені у програмах практик і відповідають відповідній шкалі оцінювання.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

3. Програма практик

3.1. Навчальна практика в засобах масової інформації

Навчальна практика в ЗМІ студентів є важливою частиною професійної підготовки фахівців-політологів. Головне призначення практики студентів II курсу - це подальший розвиток і практичне вдосконалення набутих теоретичних знань з курсу «ЗМІ в політичному житті суспільства», оволодіння навичками збору та аналізу інформації. Програма передбачає мету, завдання і зміст практики студентів II курсу, визначає рекомендації про види, форми та методи контролю знань, умінь та навичок, які повинні отримати студенти під час проходження практики. Відповідно до сучасних вимог у ній планується та регламентується вся діяльність студентів і викладачів у цей період навчального процесу.

Особливістю навчальної практики є те, що студенти пізнають особливості регіону, де проходять практику, вчаться професійно спілкуватися з людьми. Програма передбачає також ознайомлення з підготовкою та випуском газети, теле-чи радіопередачі, роботу в інтернет-виданнях тощо. Також у процесі практики відбувається найбільш інтенсивне ознайомлення з усіма аспектами майбутньої роботи, проявляється критичне та осмислене ставлення до дисциплін, що вивчаються, формуються основи професійної самооцінки. Тому важливою складовою частиною професійної підготовки майбутніх політологів є навчальна практика, передбачена навчальними планами Факультету історії, політології і міжнародних відносин на II курсі.

Практика студентів II курсу проводиться у редакціях газет, журналів, радіо і телебаченні, в інформаційних агентствах, Інтернет-виданнях м. Івано-Франківська. Студенти-заочники проходять практику за місцем проживання.

Навчальна практика в ЗМІ проводиться на II курсі у IV семестрі з відривом від навчання. Тривалість практики два тижні. Студенти проходять практику групами. Деканат Факультету історії, політології і міжнародних відносин разом з кафедрою погоджують з керівниками відповідних редакцій ЗМІ (бази практики) питання про порядок і час проведення практики, готують відповідні документи. Кафедра призначає керівника-методиста для організації практики і керівників-методистів з викладацького складу, які будуть закріплені за академічними групами.

Програма практики студентів II курсу Факультету історії, політології і міжнародних відносин спеціальності «Політологія» розроблена відповідно до «ПОЛОЖЕННЯ про організацію та проведення практики у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» 2023 р. і відповідно до Закону України «Про вищу освіту». Вона враховує знання, отримані студентами з курсу «Засоби масової інформації в політичному житті суспільства».

Щодо підготовки студентів для проходження практики кафедра організовує і проводить настановчу нараду, на якій знайомить студентів з метою і завданнями практики, обсягом обов'язкових робіт для виконання, порядком ведення звітної документації, вимогами до студентів – практикантів. На настановну нараду можуть бути запрошені працівники редакцій, в яких відбуватиметься практика. Надалі керівник практики проводить систематичні консультації зі студентами - практикантами та контролює хід виконання запланованих робіт.

Навчальна практика є органічною складовою підготовки студентів спеціальності 052 – політологія. Згідно навчального плану вона проводиться за планом:

Назва практики	Напрямок спеціальності	Курс	Семестр	К-сть тижнів	Кількість годин		Форма контролю
					всього	ЄКТС	
навчальна в ЗМІ	052 Політологія	другий	четвертий	два тижні	90	3,0	залік

Навчальна практика складається з трьох етапів:

I етап – підготовчий. На цьому етапі проводиться настановна нарада, на якій студентів знайомлять з документацією практики (метою і завданнями практики, обсягом обов'язкових робіт для виконання, порядком ведення звітної документації, вимогами до студентів – практикантів);

надають студентам - практикантам необхідні документи (направлення, програма та ін.); складають індивідуальний план роботи; планують роботу на кожен тиждень;

II етап – керівник практики проводить систематичні консультації зі студентами - практикантами та контролює хід виконання запланованих робіт; відвідування методистами місця проходження практики студентами з метою здійснення контролю за виконанням ними завдань практики; робота студентів у редакціях; виконання всіх вимог практики.

III етап – підсумковий - оформлення студентом-практикантом звітної документації і здача її керівнику від навчального закладу; оцінювання практики методистами; захист звіту з практики на підсумковій конференції; підведення підсумків практики із зауваженнями та пропозиціями.

Метою практики є поглиблення і закріплення теоретичних знань, отриманих студентами на другому курсі навчання з теоретичного курсу «ЗМІ в політичному житті суспільства» та інших дисциплін, формування професійних умінь та навичок практичної політичної діяльності в рамках ЗМІ, оволодіння методикою політологічного аналізу політичної інформації і поглиблення професійних інтересів майбутніх політологів, безпосередня підготовка до самостійної роботи як фахівця; надбання досвіду використання отриманих знань і навичок у практичній діяльності, формування вмінь і навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел.

Цілі практики зумовлюють такі завдання навчальної практики, що є частиною навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі:

Основні завдання навчальної практики

Основні завдання практики базуються на аналізі дисциплін навчального плану і визначають основний перелік професійних компетенцій, оволодіння якими на відповідному етапі практичного навчання буде необхідне для отримання кваліфікації – політолог, тобто, одержання професії.

Навчальні:

- забезпечити зв'язок теоретичних знань фахових дисциплін з реальним творчим процесом, використання їх у розв'язанні конкретних навчальних, розвивальних та виховних завдань;
- розвивати в практикантів уміння і навички опрацювання наукових та інформаційних джерел;
- формувати у студентів психологічну готовність до майбутньої професії.

Наукові:

- поглиблювати теоретичні знання студентів з фахових дисциплін і на основі індивідуальних завдань вивчення передового досвіду журналістів виробити творчий підхід до практичної діяльності;
- формувати вміння проводити науково-дослідницьку роботу.

Виховні:

- виховувати у студентів повагу і шанобливе ставлення до фаху політолога;
- формувати у майбутніх політичних аналітиків вміння і навички, що сприяють розвиткові професійних якостей;
- розвивати в практикантів уміння здійснювати індивідуальну роботу;
- сприяти становленню особистості студента-практиканта.

Професійні:

- застосовувати та поглиблювати теоретичні знання, отримані у процесі навчання у ЗВО із дисципліни політологічного циклу: «Засоби масової інформації в політичному житті суспільства»;
- навчити студентів використовувати дослідницькі і емпіричні методи з вивчення політичної інформації та збирати фактичний матеріал для написання курсових і дипломних робіт з даної проблематики;
- розвивати у студентів інтерес науково – дослідницької роботи, підвищити рівень їх політичної культури;
- формувати у студентів систему професійних знань, умінь і навичок аналізу діяльності ЗМІ;
- ознайомити студентів із системою діяльності ЗМІ;
- розвивати самостійність і творчі здібності студента;
- формувати у студентів прагнення до систематичного поглиблення своїх знань для застосування їх у практичній діяльності;
- виховати у студентів інтерес та любов до майбутньої професії.

Практика є складовою частиною навчального процесу та має на меті навчити студентів творчо застосовувати у політологічній діяльності науково – теоретичні знання та практичні навички,

отримані при вивченні спеціальних дисциплін, сприяти розвитку у майбутніх політологів стійкого інтересу до професійної діяльності.

Специфікою практичної діяльності студентів є те, що в ній здійснюється ідентифікація з професійною діяльністю політолога, практика проводиться в умовах, адекватних умовам майбутньої професійної діяльності. Робота студента в період практики характеризується тією ж різноманітністю функцій, що й робота журналіста. Вона – ланка в системі підготовки політолога і виступає самостійним, важливим джерелом актуалізації політологічної освіти, створення її життєвої цінності для поліпшення відносин. Сама система взаємовідносин має носити характер взаємодії і співпраці, маючи на увазі певну суб'єктивність позиції студента. Міркуючи над організацією навчальної практики в ЗМІ, її керівник орієнтується не лише на виконання програми практики, але перш за все, ставиться до кожного студента як до унікальної особистості. Кожен практикант повинен мати можливість висловити свою думку, отримати необхідну консультацію, допомогу або роз'яснення тієї чи іншої ситуації.

Протягом самостійного етапу навчальної практики перед студентами ставляться такі завдання:

1. Студенти зобов'язані вести щоденник практики. Він повинен містити інформацію про виконання протягом робочого дня завдань та кількості годин роботи – у щоденнику фіксується інформація про виконання всіх пунктів індивідуального плану. Методист робить відмітку в індивідуальному плані практиканта про виконання роботи тільки тоді, коли вона зафіксована в щоденнику. Він повинен містити: щоденні зауваження студента про свої спостереження щодо роботи в редакції; дані про проведену роботу; терміни і види робіт; проблеми, з якими зіткнеться студент під час проходження практики.

Після закінчення практики студенти здають на кафедру, яка відповідає за її організацію, крім щоденника, також:

2. Огляд – характеристику того друкованого видання (радіо, телебачення, інтернет-видання), в якому студент практикується: кількість працівників редакції, відділи, рубрики видання, жанри, які найчастіше використовуються журналістами, найактивніші кореспонденти, періодичність та політичний напрям ЗМІ.

3. Заповнити і дотримуватись індивідуального плану роботи.

4. Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання програми. Загальна і характерна форма звітності студента за практику - подання письмового звіту. Письмовий звіт разом з іншими матеріалами (щоденник, огляд-характеристика, індивідуальний план) подається на рецензування керівнику практики від навчального закладу.

Звіт має містити відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики, мати розділи з питання охорони праці, висновки і пропозиції. У звіті повинна бути коротко і конкретно описана робота, особисто виконана студентом.

Для узагальнення матеріалів, зібраних під час практики і підготовки звіту, студентам після практики відводиться один тиждень. Складений студентом звіт повинен мати наскрізну нумерацію сторінок. Аркуші звіту повинні бути зшиті. Звіт з практики захищається студентом перед комісією, призначеною завідувачем кафедри. До складу комісії входять керівники-методисти практики від навчального закладу і за можливістю баз практики, викладачі кафедри, які читали студентам спеціальну дисципліну.

На залік студент має представити весь пакет документів, передбачених робочою програмою практики (щоденник практики, індивідуальний план, огляд-характеристику, письмовий звіт про проходження практики тощо).

Критерії оцінювання практики:

- ступінь сформованості професійних умінь;
- рівень теоретичного осмислення студентами своєї практичної діяльності;
- рівень професійної спрямованості та соціальної активності студента-практиканта;
- оцінка роботи студента з місця проходження практики.

Комісія приймає залік у терміни, що визначені наказом на практику, але не пізніше ніж протягом десяти днів після її закінчення за умови, що практика відбувається у межах семестру або протягом перших десяти днів семестру, який починається після закінчення практики.

3.2. Виробнича практика в політичних партіях

Виробнича практика в політичних партіях має на меті закріплення теоретичних знань і практичних умінь, здобутих студентами під час опанування та застосування набутих теоретичних знань, розвиток навичок розв'язання соціально-професійних завдань, участь у науково-дослідній роботі, що стосується аналізу та прогнозування політичних процесів і відносин, а також ознайомлення з сучасними методами організації діяльності політичних структур. Програма передбачає мету, завдання і зміст практики студентів III курсу, визначає рекомендації про види, форми та методи контролю знань, умінь та навичок, які повинні отримати здобувачі під час проходження практики. Відповідно до сучасних вимог у ній планується та регламентується вся діяльність студентів і викладачів у цей період навчального процесу.

Форма, тривалість і порядок проходження практики регулюються відповідним розділом навчального плану. Проходження практики в установах різного типу здійснюється на основі договорів, які гарантують студентам належні умови для повноцінного виконання програми практики, з урахуванням специфіки внутрішнього режиму установи.

Програму практики складають керівники з обох сторін – від університету та від установи, де проходить практика, з урахуванням профілю підготовки здобувача. Затвердження програми відбувається на засіданні кафедри. Вона може мати як вузьку тематичну спрямованість, так і охоплювати комплекс навчальних цілей.

Важливим елементом підготовки до практики є виконання студентами наукових робіт, написання індивідуальних завдань, участь у наукових гуртках. Зібрані під час практики матеріали можуть бути використані для підготовки тез до конференцій, наукових статей, курсових і дипломних робіт.

Практика посилює зв'язок між теоретичними знаннями та професійною діяльністю, сприяючи формуванню практичних компетентностей. Для успішного проходження практики необхідне попереднє засвоєння відповідних навчальних курсів. У процесі такої практики студент застосовує знання, отримані на курсах «Вступ до спеціальності», «Вибори і виборчі системи», «Теорія політичних партій та партійних систем», у реальному політичному середовищі.

Здобуття практичних навичок політолога відбувається під час практики, яка проводиться в шостому семестрі третього курсу з відривом від навчального процесу та триває два тижні (3 кредити ECTS). Місцями проведення практики обираються осередки політичних партій – обласні, районні чи міські. Ознайомлення з роботою політичних партій та їх управлінських структур дозволяє студентам краще зрозуміти роль цих інституцій у суспільстві, а також своє майбутнє місце в професійній сфері.

Виробнича практика в політичних партіях є обов'язковим етапом професійної підготовки й сприяє формуванню системи професійних навичок, особистих якостей і ціннісних орієнтирів фахівця.

Під час роботи в політичних партіях студенти навчаються здобувати, перевіряти та систематизувати суспільно-політичну інформацію, адаптуючись до практичних вимог діяльності з політично активними громадянами.

Методичне забезпечення практики здійснює кафедра політичних інститутів та процесів. Для ефективної реалізації програми передбачено подвійне керівництво – з боку ЗВО та установи, що приймає студентів на практику.

Програма практики є нормативним документом Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, розробленим кафедрою відповідно до освітньої програми Політологія, навчального плану підготовки бакалавра та Положення про організацію та

проведення практики у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.50_2023-polozhennia-pro-orhanizatsiiu-ta-provedennia-praktyky-u-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasyliia-stefanyka-.pdf. Документ визначає організаційні, матеріальні та методичні умови практики, права й обов'язки учасників, а також методу оцінювання результатів.

Щодо підготовки студентів для проходження практики кафедра організовує і проводить настановчу нараду, на якій знайомить здобувачів з метою і завданнями практики, обсягом обов'язкових робіт для виконання, порядком ведення звітної документації, вимогами до студентів – практикантів. На настановну нараду можуть бути запрошені працівники політичних партій, яких відбудуватиметься практика. Надалі керівник практики проводить систематичні консультації зі студентами - практикантами та контролює хід виконання запланованих робіт. Навчальна практика є органічною складовою підготовки студентів спеціальності 052 Політологія. Згідно навчального плану вона проводиться за планом:

Назва практики	Напрямок спеціальності	Курс	Семест	К-сть тижнів	Кількість годин		Форма контролю
					всього	ЄКТС	
Виробнича практика в політичних партіях	052 Політологія	третій	шостий	два тижні	90	3	залік

Виробнича практика в політичних партіях складається з трьох етапів:

I етап – підготовчий. На цьому етапі проводиться настановча нарада, на якій здобувачів знайомлять з документацією практики (метою і завданнями практики, обсягом обов'язкових робіт для виконання, порядком ведення звітної документації, вимогами до студентів – практикантів); надають студентам-практикантам необхідні документи (направлення, програма та ін.); складають індивідуальний план роботи; планують роботу на кожен тиждень.

II етап – керівник-методист практики проводить систематичні консультації зі студентами - практикантами та контролює хід виконання запланованих робіт; відвідування методистом місця проходження практики здобувачів з метою здійснення контролю за виконанням ними завдань практики; робота студентів у осередках; виконання всіх вимог практики.

III етап – підсумковий - оформлення студентом-практикантом звітної документації і здача її керівнику від навчального закладу; оцінювання практики методистом; захист звіту з практики на підсумковій конференції; підведення підсумків практики із зауваженнями та пропозиціями.

Керівництво практикою. Виробнича практика в політичних партіях здобувачів вищої освіти здійснюється в умовах професійної діяльності під організаційно-методичним керівництвом науково-педагогічних працівників Університету та практичних працівників від бази практики. Навчально-методичне керівництво практики здобувачів вищої освіти забезпечує керівник практики від Університету. Загальний контроль за організацією та проведенням виробничої практики на факультеті історії, політології і міжнародних відносин здійснює заступник декана з навчальної роботи.

Безпосереднє керівництво виробничою практикою здобувачів вищої освіти здійснюють факультетський керівник (методист-організатор) практики та керівник від бази практики, які організовують практику згідно з її програмою; забезпечують ефективність її проходження; організовують проведення інструктажу з охорони праці, техніки безпеки та протипожежної безпеки відповідними фахівцями; надають здобувачам можливість користуватися необхідною документацією бази практики для виконання її програми; забезпечують і контролюють дотримання здобувачами правил внутрішнього розпорядку; створюють необхідні умови для засвоєння здобувачами сучасних методів організації праці.

Мета проведення навчальної практики: сформувати у здобувачів уявлення про специфіку фахової діяльності; ознайомити з основними формами і напрямами діяльності політичних

партій; сприяти формуванню у студентів на базі здобутих теоретичних знань навичок аналітично-критичного мислення; виховувати потребу систематичного поновлення знань.

Відповідно до мети основними цілями практики є: ознайомлення із системою роботи політичних партій; формування загальних уявлень про напрями діяльності певних суб'єктів влади і управління; дослідження на основі структурно-функціонального підходу структури і основних функцій структур громадянського суспільства; ознайомлення з формами і методами діяльності основних відділів і департаментів досліджуваної структури (відповідної бази практики); формування навичок складання звітної документації з практики; ознайомлення з методиками політичних досліджень з аналізу та прогнозу суспільно-політичних процесів і відносин в умовах сучасного стану і розстановки політичних сил; вивчення методик політичного прогнозування і політичного моделювання.

Основні завдання практики базуються на аналізі дисциплін навчального плану і визначають основний перелік професійних компетенцій, оволодіння якими на відповідному етапі практичного навчання буде необхідне для отримання кваліфікації – політолог, тобто, одержання професії.

Навчальні:

- забезпечити зв'язок теоретичних знань фахових дисциплін з реальним творчим процесом, використання їх у розв'язанні конкретних навчальних, розвивальних та виховних завдань;

- розвивати в практикантів уміння і навички опрацювання наукових та інформаційних джерел;

- формувати у здобувачів психологічну готовність до майбутньої професії.

Наукові:

- поглиблювати теоретичні знання студентів з фахових дисциплін і на основі індивідуальних завдань вивчення передового досвіду партійної діяльності виробити творчий підхід до практичної діяльності;

- формувати вміння проводити науково-дослідницьку роботу.

Виховні:

- виховувати у студентів повагу і шанобливе ставлення до фаху політолога;

- формувати у майбутніх політичних аналітиків вміння і навички, що сприяють розвитку професійних якостей;

- розвивати в практикантів уміння здійснювати індивідуальну роботу;

- сприяти становленню особистості студента-практиканта.

Професійні:

- застосовувати та поглиблювати теоретичні знання, отримані у процесі навчання у ЗВО із дисципліни професійного циклу: «Теорія політичних партій і партійних систем»;

- навчити здобувачів використовувати дослідницькі і емпіричні методи з вивчення політичної інформації та збирати фактичний матеріал для написання курсових і бакалаврських робіт з даної проблематики;

- розвивати у студентів інтерес науково – дослідницької роботи, підвищити рівень їх політичної культури;

- формувати у студентів систему професійних знань, умінь і навичок аналізу діяльності політичних партій;

- ознайомити студентів із практичними аспектами функціонування політичних партій;

- розвивати самостійність і творчі здібності студента;

- формувати у студентів прагнення до систематичного поглиблення своїх знань для застосування їх у практичній діяльності;

- практично виконувати інформаційно-аналітичні дослідження в політичних партіях;

- виховати у студентів інтерес та любов до майбутньої професії.

Програмні компетентності та результати навчання

ІК 1 Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із

застосовуванням теорій та методів політичної науки.

ЗК1. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

СК1. Здатність використовувати категоріально-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної науки.

СК2. Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.

СК4. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

СК5. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

РН01. Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.

РН08. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

РН09. Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної науки.

РН12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування

Зміст виробничої практики охоплює ознайомлювально-навчальну і організаційну роботу. Студенти-бакалаври на базі практики знайомляться з правами та обов'язками бази практики, правилами внутрішнього розпорядку. З метою ознайомлення з роботою політичних організаціях, проводиться екскурсія по їх функціональних відділах й студенти-бакалаври отримують загальне уявлення про структуру та діяльність організації.

Для знайомства з діяльністю політичної партії студентам-бакалаврам пропонується вивчити Статут, Положення про діяльність організації, правила користування, посадові інструкції. Під час практики студенти знайомляться з основними напрямками діяльності партійних установ згідно календарно-тематичного плану:

Організаційно-методична робота:

- ознайомитися з нормативно-законодавчою базою та організаційною структурою політичних партій;
- ознайомитися з метою і завданням політичних партій згідно з їх статусом та програмними документами;
- сформулювати загальні уявлення про напрями діяльності низових ланок та їх зв'язки з керівними органами; дослідження рівня ефективності діяльності вказаних структур;
- ознайомитися з формами і методами діяльності основних структурних елементів досліджуваної структури (відповідної бази практики);
- познайомитися з порядком організації роботи зі звернень громадян та виробництвом процедури підготовки прийняття та оформлення проектів рішення установи з конкретного питання.

Комунікативна робота:

- оволодіти практичними технологіями соціальної роботи з різними категоріями населення; набути навичок комунікаційної роботи на прийомі відвідувачів; бути присутнім на заходах, проведених депутатами з виборцями на округах;
- навчитись встановлювати професійно-етичні відносини з різного типу клієнтами та співробітниками об'єкта практики.

Аналітична робота:

- навчитись аналізувати соціально-політичну діяльність політичних партій, враховуючи при цьому джерела їх походження (формування);
- навчитись аналізувати та оцінювати документи установ; при потребі брати участь у підготовці інформаційно-аналітичних матеріалів з питань відповідно до профілю організації;
- розробити пропозиції щодо розвитку та підвищення ефективності роботи об'єкта практики за конкретним напрямом соціальної роботи.

Матеріали про проходження практики практикант подає на перевірку методисту практики. Керівник практики, ознайомившись з її матеріалами, складає відгук (характеристику) про її проходження з оцінкою виконання програми практики.

Звіт з практики студенти захищають перед комісією на підсумковій конференції.

Підсумки навчальної практики підводяться на засіданні кафедри:

- підведення підсумків роботи практикантів;
- виявлення досягнень і недоліків у їхній роботі;
- оцінка рівня теоретичної і практичної підготовленості студентів до роботи за спеціальністю;
- оцінка якості роботи з організації практики її керівниками;
- визначення заходів, спрямованих на подальше поліпшення практики.

Основний зміст підсумкового проблемного засідання кафедри складають доповіді з узагальнення досвіду роботи студентів з питань проходження практики.

Критерії оцінювання знань, умінь і навичок практикантів

При захисті звіту про проходження практики оцінюються вміння:

- аргументовано висловлювати власну думку;
- використовувати і оперувати політологічними категоріями;
- систематизувати і узагальнювати теоретичний матеріал;
- формулювати висновки і розробляти рекомендації щодо досліджуваної проблеми;
- використовувати дані емпіричного характеру;
- аналізувати поточні процеси і явища, спираючись на здобуті знання фахового профілю.

Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в індивідуальний навчальний план (залікову книжку) студента за підписами керівника-методиста від підрозділу університету і членів комісії та враховується стипендіальною комісією при визначенні розміру стипендії.

Студент, який не виконав програму практики, отримав незадовільний відгук на базі практики, незадовільну оцінку за практику, відраховується з університету.

Якщо програма практики не виконана студентом з поважної причини, то навчальним закладом надається можливість студенту проходження практики повторно у пізніший термін (в межах графіку навчального процесу).

Основний зміст підсумкового проблемного засідання кафедри складають доповіді з узагальнення досвіду роботи студентів з питань проходження практики.

Підсумки практики обговорюються на засіданні кафедри та заслуховуються вченою радою Факультету не менше одного разу протягом навчального року.

3.3. Виробнича політологічна (аналітична) практика

Виробнича політологічна (аналітична) практика є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми (далі ОПП) «Політологія» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія».

Для здобуття поглиблених теоретичних та практичних знань, умінь, навичок за спеціальністю 052 «Політологія», загальних засад методології професійної діяльності, інших компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня професійної діяльності, здобувачі освітнього ступеня «бакалавр» проходять виробничу політологічну (аналітичну) практику у 8 семестрі загальним обсягом 180 годин (6 кредитів ЄКТС).

Програма виробничої політологічної (аналітичної) практики для здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія» (ОПП «Політологія.») розроблена відповідно до вимог нормативно-правових актів України, що регламентують підготовку фахівців першого (бакалаврського) рівня зазначеної спеціальності у закладах вищої освіти, та вимог Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», затвердженого наказом ректора від 31.08.2020, Положення про організацію та порядок проведення практики в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» від 27.11.2019.

Здобувачі освітнього ступеня «бакалавр» скеровуються на виробничу практику наказом ректора Університету.

Зв'язок виробничої практики з навчальними дисциплінами. Для успішного проходження практики здобувачами вищої освіти необхідна наявність знань, які вони отримали як з базових суспільних (соціальних) наук, так і при вивченні спеціальних (галузевих) навчальних дисциплін.

Види практичної підготовки, що визначені освітньо-професійною програмою та відображені у навчальному плані підготовки бакалавра галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія» – навчально-ознайомлювальна *практика та виробнича практики*.

Виробнича практика — важлива ланка практичної підготовки, яка дає змогу студентам мати більш чітку уяву про свій майбутній фах та більш свідомо підходити до вивчення навчальних дисциплін, забезпечує отримання первинних (базових) професійних знань та необхідних вмінь і навичок. **Метою** виробничої політологічної (аналітичної) практики є сформувані у студентів: 1) уявлення про специфіку аналітичної та експертної складової фахової діяльності, що охоплює процес оцінювання інформації і підготовки та прийняття рішень; як сукупності процесів семантичної обробки даних, з використанням методів та засобів «аналітики» та «експертизи», в результаті чого розрізнені дані перетворюються на закінчену інформаційну продукцію – аналітичний документ або експертний висновок; 2) ознайомити з основними формами і напрямками діяльності органів державної влади та громадських організацій в Україні; 3) навички напрацювання практичних рекомендацій та пошуку способів їх втілення в практику функціонування політичних інституцій, діяльності суб'єктів політичного процесу, структур громадянського суспільства та ін.

Для реалізації поставленої мети вирішуються такі завдання виробничої практики:

- розвиток професійно важливих особистісних якостей особи, зокрема: критичне, абстрактне та логічне мислення; емоційний інтелект; толерантність; комунікабельність; професійна мобільність; готовність до прийняття рішень;

- формування здатності до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, удосконалювати й розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень; здатність до адаптації та дії в новій ситуації; здатність приймати управлінські й обґрунтовані рішення в складних і непередбачуваних ситуаціях; здатність генерувати нові ідеї (креативність); здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт;

- формування вміння застосовувати набуті знання, вміння й навички на практиці, брати участь у розробленні аналітичних звітів та експертних висновків щодо аналізу політичних процесів на регіональному та місцевому рівні.

Програмні компетентності та результати практики

Інтегральна компетентність

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки.

Загальні компетентності:

ЗК-1 Знання предметної області та розуміння професійної діяльності

ЗК-5 Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

Спеціальні компетентності:

СК-4 Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

СК-7 Здатність застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності, в тому числі з урахуванням потреб забезпечення сфер національної безпеки держави.

СК-8 Здатність конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.

СК-9 Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефаківців.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти володітимуть наступними компетентностями:

РН-1 Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності

РН-5 Вміти використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності

РН-8 Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

РН-9 Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.

РН-10 Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

РН-11 Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

РН-12 Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування

РН-14 Застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності.

РН-15 Конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію.

РН-16 Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобам масової інформації, експертам з інших галузей знань.

Базами проходження виробничої практики здобувачів вищої освіти є навчально-науковий центр соціальних досліджень Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, Науково-інформаційний аналітичний центр НАТО, Карпатський інститут аналітики, відповідні інституції області, матеріально-технічне оснащення яких спроможне забезпечити сучасні вимоги до підготовки фахівців відповідної спеціальності та специфіки ОПП, а також умови їх подальшого професійного росту і кар'єри

Форми та методи контролю.

Поточний контроль за виконанням програми виробничої практики забезпечує науково-педагогічний працівник кафедри (далі - *керівник* практики від *Університету*), призначений наказом ректора і Керівник бази практики або визначений ним фахівець від бази практики (далі - *керівник від бази практики*).

Підсумковий контроль (залік) здійснюється по завершенню проходження практики комісією у складі завідувача кафедри політології, факультетського керівника-методиста та викладачами кафедри, закріпленими за студентами-практикантами шляхом оцінювання цілісної

систематичної діяльності здобувачів вищої освіти впродовж конкретного періоду. При виставленні диференційованої оцінки здобувачеві вищої освіти враховується рівень його теоретичної підготовки, якість виконання завдань практики, рівень оволодіння професійними вміннями і навичками, акуратність, дисциплінованість, якість оформлення документації та своєчасність її подання.

У результаті проходження практики здобувач вищої освіти згідно з вимогами освітньо-професійної програми повинен знати: правові засади організації та діяльності відповідних органів та осіб – баз практики та їх взаємозв'язки з іншими суб'єктами, порядок і зміст виконання ними основних видів діяльності.

Також здобувач вищої освіти повинен опанувати систему вмінь і набути первинні навички щодо вирішення типових завдань відповідно до тих посад, які може обіймати за спеціальністю 052 «Політологія» (ОПП «Політологія. Національна безпека»).

Під час проходження практики здобувач вищої освіти повинен:

- **знати:** нормативно-правові акти, які регулюють організацію і діяльність баз практики; порядок ведення діловодства; матеріальне та процесуальне законодавство з метою використання його на практиці при вирішенні конкретних проваджень;

- **вміти:** використовувати необхідні нормативно-правові акти, які регулюють відповідні правовідносини та правильно їх застосовувати при вирішенні конкретних проваджень; складати необхідні робочі документи; застосовувати правові норми на практиці;

- **набути навиків:** роботи у відповідних органах та на посадах баз практики.

Виробнича практика здобувачів вищої освіти здійснюється в умовах професійної діяльності під організаційно-методичним керівництвом науково-педагогічних працівників Університету та практичних працівників від бази практики.

Навчально-методичне керівництво практики здобувачів вищої освіти забезпечує керівник практики від Університету.

Загальний контроль за організацією та проведенням виробничої практики на факультеті історії, політології і міжнародних відносин здійснює заступник декана з навчально-методичної роботи.

Безпосереднє керівництво виробничою практикою здобувачів вищої освіти здійснюють факультетський керівник (методист-організатор) практики та керівник від бази практики, які організують практику згідно з її програмою; забезпечують ефективність її проходження; організують проведення інструктажу з охорони праці, техніки безпеки та протипожежної безпеки відповідними фахівцями; надають здобувачам можливість користуватися необхідною документацією бази практики для виконання її програми; забезпечують і контролюють дотримання здобувачами правил внутрішнього розпорядку; створюють необхідні умови для засвоєння здобувачами сучасних методів організації праці.

Проведення виробничої практики включає три етапи:

- на першому етапі здійснюється ознайомлення здобувачів вищої освіти з організацією роботи бази практики і на конкретній посаді, вивчення її структури, ознайомлення з посадовими інструкціями та функціональними обов'язками працівників бази практики;

- на другому етапі – виконання індивідуального завдання, визначеного керівником практики від Університету;

- на третьому етапі – підбиття підсумків, отриманих у процесі виробничої практики; оформлення звітних матеріалів.

Зміст виробничої політологічної (аналітичної) практики

а) під час проходження практики на відповідній базі здобувач вищої освіти повинен працювати за такими визначеними напрямками:

1. Визначення проблематики звернень громадян та інтенсивності роботи підрозділів органів місцевого самоврядування на основі письмових звернень громадян.

2. Аналіз висвітлення діяльності органів влади та місцевого самоврядування, політичних і громадських організацій, проблем суспільно-політичного характеру в офіційних джерелах, медіа-виданнях, інших масивах публічної інформації.

3. Вивчення співвідношення публікацій політичної тематики до інших публікацій в центральних та регіональних виданнях.

4. Характеристика тенденцій змін кількісних та якісних показників в місцевих осередках політичних партій, громадських організаціях під час виборчого процесу.

5. Формалізований та традиційний аналіз публікацій політичної тематики у класичних і електронних ЗМІ.

6. Аналіз статутних та програмних документів міжнародних організацій, політичних партій, громадсько-політичних організацій і рухів.

7. Аналіз діяльності державних та місцевих органів влади, політичних партій та громадських організацій, політичних явищ і процесів із застосуванням наукових методів вивчення громадської та експертної думки.

8. Аналіз діяльності волонтерських спільнот та фондів в контексті забезпечення потреб ЗСУ у протистоянні російській агресії.

Орієнтовні типові індивідуальні завдання під час проходження навчально-ознайомлювальної практики

- складання індивідуального графіку роботи практиканта;
- самостійне спостереження та аналіз практичної діяльності політичних інституцій та структур, у яких здобувач вищої освіти проходить виробничу аналітичну практику, визначення властивостей та специфіки їх діяльності, а також шляхів її оптимізації;
- пошукова та аналітична діяльність в межах визначених завдань від бази практики (залежно від специфіки діяльності бази практики);
- виконання індивідуального завдання від бази практики.

За результатами проходження виробничої практики здобувачі вищої освіти оформляють звітні матеріали, які підшиваються в окрему папку з титульним аркушем.

Матеріали проходження практики складаються з:

- 1) щоденника
- 2) відгуку-характеристики з місця проходження практики
- 3) конспекту індивідуальних завдань практики
- 4) звіту про проходження практики

Відсутність хоча б одного з вказаних документів, має наслідком недопущення здобувача вищої освіти до захисту виробничої практики та виставлення йому незадовільної оцінки.

1. Щоденник виробничої практики. Щоденник практики є документом первинної звітності, в якому відображаються виконані здобувачем вищої освіти види робіт та час їх виконання. Керівник бази практики здійснює постійний контроль за веденням щоденника практики.

2. Відгук-характеристика з місця проходження.

Відгук-характеристика складається керівником практики за місцем її проходження. У відгуку мають знайти відображення обсяг, якість виконання програми та календарного графіку проходження практики, рівень ознайомлення студента з специфікою та змістом майбутньої професійної діяльності; наявність навичок правильно застосовувати спеціальні й технічні засоби, дотримуватися заходів особистої безпеки, складати службові документи; особисті морально-вольові якості, дисциплінованість, старанність; відношення до роботи в цілому та рекомендації щодо підсумкової оцінки за практику.

3. Конспект індивідуальних завдань. Конспект індивідуальних завдань виконуються здобувачем вищої освіти власноручно або з використанням комп'ютерної техніки на сторінках формату А4 із титульним аркушем, оформленим згідно додатка. Індивідуальні завдання для кожного здобувача вищої освіти визначає керівник практики від кафедри із запропонованого у Розділі 4 Програми переліку.

4. Звіт про проходження практики. За результатами проходження виробничої практики здобувачі вищої освіти складають письмові звіти, в яких відображають зміст всієї роботи, яка проводилась ними під час практики. Звіт складається на сторінках формату А4 надрукованих або акуратно написаних від руки.

Оформлюється звіт за вимогами, які встановлюються стандартом для оформлення текстових документів і повинен містити інформацію про:

- тривалість і послідовність проходження практики згідно календарного графіку;
- базу практики та її коротку характеристику;
- завдання, які було поставлено перед здобувачем керівником від бази практики за звітний період;
- докладний опис особисто виконаної роботи;
- перелік та зміст індивідуальних завдань, визначених керівником практики від кафедри;
- висновки щодо позитивних моментів організації та проходження практики, труднощі та недоліки, які були виявлені за період проходження практики;
- список використаної літератури та нормативно-правових актів.

Захист результатів виробничої практики здійснюється перед комісією у складі завідувача кафедри політології, факультетського керівника-методиста та викладачами кафедри, закріпленими за студентами-практикантами, шляхом оцінювання цілісної систематичної діяльності здобувачів вищої освіти впродовж конкретного періоду.

Результати проходження практики оцінюються із врахуванням наданої відгуку-характеристики з місця її проходження, підготовленої звітної документації та безпосереднього захисту матеріалів практики.

Результати проходження та захисту виробничої практики обговорюються на засіданні кафедри політології. Узагальнений звіт підлягає розгляду вченою радою факультету та після його схвалення передається до навчально-методичного відділу Університету.